

כך זה קרה

שיחזור מעשה הגבורה של נתן אלבז, מוראי בחטיבת "גבעתי", שמונע אסון נכבד בעת שסוכך בנופו על רימוניו שנוצרתו השתחררה באוהל מלא חיילים. בתמונה למטה נראים החיילים שהיו באוהל עם אלבז, עסוקים בסידור האוהל ובניקוי הנשק. כל החיילים בתמונה היו באוהל בשעת המעשה, מלבד רביטוראי מימין, הממלא את מקומו של אלבז שנהרג. התמונה מתארת את הרגע הרח הנורא — פנים האוהל, שניות כודדות לפני שמיעת נקישת-המוות של הרימוני, שאיבד עסק בפירומו. בתמונה מימין מתואר המחזה שנייה או שתיים לפני ההתפוצצות. עם הישמע נקישת הפצץ, מיהר החייל זייס סבאג אל מחוץ לאוהל, כשישישה רימונים חיים בידו. נתן אלבז רץ אחריו כשהוא מחזיק בידו את הרימון שהופעל. כשיצא החוצה ראה את חבריו עובדים בשטה. כמקום להשוות את הרימוני, ניסה להגיע אל התעלה שליד האוהל (בתמונה משמאל), ואז התפוצץ הרימון בידו.

לחברה לסחוב דברים, נותן להם מים מ- המימיה שלו. כשחילקו את הגודל למשקים. שלחו אותי לכפר-זיתקין ולא ראיתי אותו במשך שמונה חודשים.

אלימלך: בקרית-ענבים הסתדר דווקא לא רע. בהתחלה, כשהיה מקבל חופשה, היה נוסע לקיבוץ חצלים. היו לו שם חברים מעליית הנוער, שבאו אלו ארצה. אחר-כך עברה כל הקבוצה לקרית-ענבים והוא היה מבלה איתם. לפעמים היינו יוצאים יחד לבקר בירושלים. היינו הולכים לקולנוע, או סתם מטיילים, כי לא הכרנו אף אחד בעיר, ולא היו לנו בחורות משלנו.

ישראלי: אני חושב שכן היתה לו בחורה. פעם ישאלתי אותו בצחוק: בשביל מה לך חופש, מה תעשה בעיר? והוא ענה: סמוך, יש בחורה.

אלברט: אבל קרה גם שהייתי נותן פו פאס לחופשה והוא לא היה עוזב את המחנה. מה יש לי לעשות בעיר? היה שואל.

חבר: נכון, למשל בחופשה האחרונה שלנו, בערך שבוע לפני שנהרג, נשאר במחנה כדי לכנס את הבגדים שלו ולתקן את הציוד.

ישראלי: זה איפייני לו מאד. הוא היה בחור מסודר להפליא ותמיד הקפיד על הופעתו. אפילו כשיצא לאימונים, היה מופיע בבגדים נקיים ומסודרים. הוא גם תמיד התבלט בסידור המיטה, בנקיון, איורר את האוהל.

זייס: היה מתרחק כל ערב... **ישראלי:** בפלוגה הזאת היתה בעיה משמעותית חריפה. הבחורים באו בקבוצות קטנות, והיו רגילים לאורח-חיים של משק. עברו כמה שבועות עד שהתרגלו להלכי צבא סדיר, אבל לבסוף היו חיילים לדוגמה.

חבר: אתה זוכר את העסק שהיה לו או עם המ"פ?

ישראלי: כן. זה היה ליד בית-גוברין. היינו אז בסדרה כשבא אלי המ"פ ואמר לי שאלבז סירב לקבל פקודה מהמ"כ שלו. הוא ידע שהיו לו יחסים מיוחדים עם נתן ולכן אמר לי שאטפל בו בעצמי. הבנתי שהעניין חמור, כי גם המ"כ וגם המ"פ נתנו לו פקודה והוא סירב למלא אותה. אבל בכל זאת קיוויתי שזה יסדרת. מצאתי אותו ליד חדר המישמר, מעוצבן וגרגש ביותר. לקחתי אותו הצידה והתחלתי ל- הטיף לו מוסר. פתאום התחיל לבכות כמו תינוק וסיפר מה שקרה לו. התברר שכל העניין התחיל כשהמפקד שלו החליט לא לתת לו לצאת לחופשה יחד עם כל ה- יחידה שלו.

זייס: זה היה בגלל זה שהיה צריך לעמוד למישפט מפני שאיבד את גלגלי- היחידה של המרגמה שלו.

בחזית שכונת*

התיקווה

ישראלי: זה היה פשוט עניין של נוהל. החופשה לא בוטלה, היא רק עוכבה עד שייגמר הביורוקר. הוא חשב שמענישים אותו. "המפקד" הוא אמר לי, "לא איכפת לי החופש. אבל זה פרינציפ, אני לא אשם!"

אלברט: הוא באמת לא היה אשם. הוא התרגן, מפני שלא פעם הודיע ש- הגלגל נופל לו בשדה. הוא קשר אותו בחוטי, לקח אותו בכיס, אבל זה לא עזר. (המשך בעמוד 52)

לא היה זה מעשה-גבורה של שדה-קרב. לא היה זה גם מעשה הקרבה של חיל למען מולדתו. מעשים אלה רגילים במדינת ישראל. היה זה מעשה-גבורה ממין אחר — גדול יותר, אנושי יותר — מעשה-הגבורה של האיש הקטן. כי נתן אלבז הקריב את חייו לא על פי פקודה ולא על פי נוהג מקובל. הוא בחר למות, כי מצפנו הורה לו להקריב את חייו למען חבריו. מן היום הראשון שעלה ארצה, לפני שלוש שנים, היה ברור כי יחסו של נתן למולדת החדשה, היה שונה מן היחס המ- קובל בין שאר העולים החדשים. הוא לא בא עם גל ההתלהבות הראשון של ימי יסודי-המדינה, סיפורי תלאותיהם של אלפי יורדים מרוקאים היו ידועים לו היטב. בכל זאת ברח בלילה מבית הוריו, בעיירה שופרו, ליד קובלנקה, ופנה לעליית הנוער. בארץ נשדח להכשרה בקיבוץ בנגב, משם התגייס לצבא. משך זמן זה הכיר את כל התופעות החיוביות והשליליות של חיי עולה חדש בארץ. אנשים קראו לו "מרוקאי", הוא צחק להם. הסתגל מהר לתנאי הארץ, הקפיד לדבר עברית, התגאה כחייל קרבי. במחנות הצבא, כור ההיתוך הענק, אליו זורמים רבבות צעירי רים מכל פינות העולם, מצא את ביתו. בשבילו לא היתה הפלוגה תסם אוסף של אנשים, אשר איתם היה עליו לשרת 30 חודש במדים. בשבילו היה האוהל לבית-הורים, חברי-לאוהל מילאו את מקום אחיו.

על כן, כאשר שמע את נקישת הרימון והביט סביבו, היתה הברירה ברורה לפניו: חייו הוא או חיי חבריו. בארבע שניותיו האחרונות שקל את אהבתו לחבריו, את החיים שמצא בתוך פלוגת-רימישפתו. ור בשניות אלה נפלה ההכרעה הגדולה: מר- טב שימות הוא מאשר ייפגעו עשרות חברים, שלא הרגישו כלל במתרחש. הכרעה זאת לא היתה תוצאה של הש- כלה או הטפה. נתן אלבז לא קרא את ספרי-ניצושה ושיורי-ביאליק. אולם היתה לו אצילות-הנפש העליונה, שרק מעטים זוכים בה.

לכן ישאר נתן אלבז סמל לא רק ל- מסירותו והקרבתו של החייל האלמוני, כי אם דוגמה בת-אלמות לגדולתו של האיש הפשוט המקריב את חייו למען יחיו חבריו.

"סמוך,

יש בחורה"

בחדרו של הרם" התכנסו ששה חיילים, מכריו הקרובים ביותר של נתן אלבז. הם הסבו ליד שולחן-עץ חשוף, העלו זכרונות על חברים, שהקריב את עצמו, כפי שהכירוהו במשעיו היומיו- מיים, הקטנים הגדולים; על חייל בגודל רגלים של צבא הגנה לישראל. כתב הטולס הזה, שזימן את הששה יחד, רשם את הדברים כפי שנאמרו.

הששה היו: **זייס סבאג**, טוראי, חבר לכיתתו של נתן, בן 20, עלה מקובלנקה, מרוקו, לפני 19 חודש. התגייס מייד לצבא, יחד עם אחיו, מישפחתו נשארה כולה במרוקו. **מרדכי אלימלך**, טוראי, בן 20, גר באותו אוהל עם נתן, עלה מרבנות, מרוקו, לפני שנתיים וחצי. משרת כבר 26 חודש בצבא.

אהרן בן-ארייה, טוראי בן 23, עלה מבולגריה לפני שש שנים וחצי,

שירת 25 חודש בצבא. גר עם מישפחתו כמושב צור-ימשה, ליד בית-לחיד.

פאהמי חבר, רביטוראי, בן 20, עלה ארצה מעיראק לפני שלוש שנים.

שירת 29 חודש וחצי בצבא. כל הזמן באותו הגדוד.

אלברט יחזקאה, רביטוראי, מפקד כיתתו של נתן, בן 24, עלה מעיראק לפני שלוש שנים, שנתיים בצבא, כל הזמן באותו הגדוד.

שלמה ישראלי, רס"ג בן 32, שנה המיטית באותו הגדוד, הכיר את נתן היכרות אישית קרובה.

זיה מה שהיה להם **הומר עד נתן אלבז**:

אלימלך: שמתי לב אליו בפעם הרא- שונה במאי 1952. או שלחו אותנו מבסיס הטירונים לקרית-ענבים, בתור מחלקה של

נח"ל. לפני זה שמעתי את השם נתן אלבז, מפני שהיה אתי יחד בפלוגה, אבל לא הכרתי אותו. בקרית-ענבים הכניסו אותנו לחדר אחד, יחד עם עוד שני בחורים. נתנו לנו ימיים להסתדרת וביום השלישי הציאו אותנו לעבוד במטעים. היתה זו הפעם הראשונה בחיי שעבדתי. נתן גם כן היה אתי. הוא עבד כל הזמן במרץ, ולא שמעתי מפיו אף קללה או תלונה. הוא היה בחור בריא, פניו היו עגולות ור בהירות, היה לו שיער שחור-חום, בלי שפם, אפילו זקן לא צמח לו.

בן-ארייה: גם אני הכרתי אותו בבסיס הטירונים. הוא היה במחלקה אחרת, אבל ישמתי לב שתמיד היה מוכן לעזור לחברה. אם מישהו היה יוצא לחופשה, ולא היתה לו כביסה נקיה, היה נתן משאל לו חולצה משלו. גם בשדה היתה עוזר